

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Ministerie van Economische Zaken
T.a.v Staatssecretaris Rummenie

Betreft: Reactie RAVON, FLORON en Paddenstoelenonderzoek Nederland op de internetconsultatie Aanwijzing Gedragscode Soortenbescherming voor de Unie van Waterschappen
Datum: Nijmegen, 10 maart 2025

Geachte heer Rummenie,

Hierbij doe ik u namens RAVON, FLORON en Paddenstoelenonderzoek Nederland onze reactie toekomen op de internetconsultatie Aanwijzing Gedragscode Soortbescherming voor de Unie van Waterschappen.

Helaas constateren wij dat de voorliggende gedragscode nog veel onduidelijkheden en inconsistenties bevat en derhalve aanpassing en verbetering behoeft. We kunnen de nu voorliggende gedragscode dan ook niet onderschrijven.

Wij hebben reeds in een voorstadium uitvoerig per brief d.d. 21 januari 2025 gereageerd op het addendum 'Klepelmaaizuigen plasdrasoevers langs (water-)wegen en onderhoudspaden'. De opmerkingen gemaakt op het addendum zijn ook van toepassing op de totale gedragscode. Deze opmerkingen zijn derhalve overgenomen in deze brief en aangevuld met –helaas- veel andere opmerkingen.

Ons advies is gebaseerd op de huidige beschikbare kennis van de effecten van type beheer, in de beschreven situatie, op flora en fauna.

Algemene opmerkingen

- In essentie lijkt de habitatbenadering (behoud van biodiversiteit) bij regulier onderhoud een goede insteek die we zouden willen onderschrijven. Echter, zoals het nu in de gedragscode verwoord wordt, is het NIET toepassen van de habitatbenaderingen voor onder andere vis en amfibieën gunstiger dan het WEL toepassen ervan, omdat bij het NIET toepassen van de habitatbenadering in ieder geval een duidelijke periode afgebakend is waarbinnen wel/niet gewerkt mag worden. In de habitatbenadering mag gewoon jaarrond geschoond en gebaggerd worden.

Werkzaamheden uitvoeren binnen de gedragscode, zonder vergunning, in de kwetsbare periode (voortplantingsperiode) van soorten kan nooit aan de orde zijn. Dat gaat in tegen de gunstige staat van instandhouding van soorten. Dit dient aangepast te worden in de gedragscode.

Bijvoorbeeld voor het schonen van watergangen, kan dat met of zonder de habitatbenadering:

Met habitatbenadering: Jaarrond schonen van het doorstroomprofiel mag. Aangezien veel sloten een V of U-profiel hebben, bestaan ze feitelijk vrijwel helemaal uit

doorstroomprofiel. Schonen in de periode 1 maart tot 15 juli (midden in voortplantingsperiode vissen en amfibieën) mag, bij sloten <1m nat profiel hoeft zelfs niks gespaard te worden. Bij bredere sloten minimaal 25% sparen, of 50% bij beschermde amfibieën. Bij een sloot van >4m breed, hoeft standaard maar 50cm te blijven staan, dus hooguit 12.5%. Vervolgens staat er wel dat meegekomen juridisch beschermde vissen worden teruggeplaatst. Dat betekent dus dat bij ALLE sloten met grote modderkruiper, iemand moet meelopen.

Zonder habitatbenadering:

Voorkeursoptie is werken buiten de kwetsbare periode. Minimaal 25% sparen. Bij juridisch beschermde vissen (grote modderkruiper) geldt dat geen werkzaamheden worden uitgevoerd in de voortplantingsperiode (i.t.t. wel werken met de habitatbenadering). Ook minimaal 25% sparen en dieren op de kant weer terugplaatsen.

Voor baggeren geldt hetzelfde. Binnen de habitatbenadering mag jaarrond gebaggerd worden, met 25% sparen. Bij juridisch beschermde vissen geldt dat deze altijd teruggeplaatst moeten worden. Bij het niet toepassen van de habitatbenadering moet voor juridisch beschermde vissen wel buiten het voortplantingsseizoen gewerkt worden, incl. 25% sparen en dieren terugplaatsen.

Dus ook voor baggeren is het beter om zonder habitatbenadering te werken.

- Tav Flora kan op het droge, onder productieve condities (voedselrijk), bij te weinig maaien verruiging en vergrassing optreden en kunnen kleine soorten afnemen. Dit kan deels ook in de oever plaatsvinden bij winterannuellen. Dit in gedragscode verwerken.
- Frequentie van beheer in en om het water mag nog steeds erg hoog zijn in 1 seizoen. (oever elke 6 weken 50-75%; in sloten <1m 100% verwijderen mag; water 75% weg of 100% bij sloten <1m breed) Zie tegenstelling met vorig punt: Frequentie moet afgestemd worden aan de hand van aanwezige vegetatie en beschermde flora en fauna. Dit als zodanig verwerken in de gedragscode.
- Bijlage 7 voldoet in zijn geheel niet en moet geheel aangepast worden. Zie gezamenlijke brief die door de Vlinderstichting namens een groot aantal organisaties verstuurd is. Die brief wordt door RAVON, FLORON en Paddenstoelenonderzoek Nederland onderschreven.
- Er staan op veel plekken inconsistenties in de gedragscode, ontbreken definities en verdere uitwerking van bepaalde aannames. Dit dient gerepareerd te worden. Zie onder andere meer gedetailleerde opmerkingen.
- We gaan ervan uit dat het addendum en de gedragscode volledig opgevolgd en nageleefd worden en dat daar op toegezien en gehandhaafd wordt.
- We benadrukken dat de gedragscode geen ontheffing is voor de zorgplicht. De zorgplicht blijft ook bij de uitvoering van werkzaamheden onder de gedragscode onverminderd van

RAVON, FLORON en Paddenstoelenonderzoek Nederland zijn organisaties van Stichting Natuur Onderzoek Nederland

kracht en moet opgevolgd en nageleefd worden. Hier moet op worden toegezien en gehandhaafd worden.

- Onderzoek naar de daadwerkelijke effecten van beheer is essentieel. De effecten van beheermaatregelen zijn nog onbekend voor veel plant- en diersoorten en dus ook voor leefgebieden en zelfs ecosystemen. Ook voor soorten waar we al meer ‘gevoel’ of expertkennis van hebben, kunnen we nog niet alle effecten van beheer met data onderbouwen. Dit geldt niet alleen voor beheereffecten door klepelen, maar geldt ook voor de andere beheermethoden en de effecten van het 's winters de vegetatie laten staan op planten (welke in bepaalde omstandigheden negatief kunnen zijn). Daarom is het voor ons van groot belang dat onderzoek uitgevoerd wordt naar de beheereffecten op plant- en diersoorten. In het voorliggende traject is reeds besproken dat ook soortenorganisaties daar een actieve rol bij moeten krijgen (expertgroep of uitvoer). Belangrijke onderzoeksvraag daarbij is: Wat voor langdurige (≥ 4 jaar) effect hebben verschillende beheermachines op planten(+zaden) én dieren (en abiotiek/leefgebied). En wat is het effect van het werken volgens de nieuwe gedragscode en de habitatbenadering op de aanwezigheid en de staat van instandhouding van wilde planten en dieren in Nederland?
- Daarnaast vinden we dat de lijst met wettelijk beschermde soorten niet afdoende is om alle bedreigde soorten te beschermen en een gezonde leefomgeving te realiseren/behouden. Gebruik van de Rode-Lijst status van soorten bij beheer en onderhoud (en dus de gedragscode) is wat ons betreft essentieel voor het herstel van soorten die het moeilijk hebben en voor het behalen van een goede staat van instandhouding van wilde planten en dieren.
- In paragraaf 1.4 participatie is opgenomen dat soortbeschermingsorganisaties een eindadvies hebben gegeven tav de gedragscode. Deze formulering is niet goed gekozen. Preciezer formulering hiervan is dat onze organisaties enkel hebben kunnen reageren op het concept habitatbenadering en het addendum over klepelen in plasdrassituaties. Bijlage 7 ‘Gebruik van de klepelmaaier’ bijvoorbeeld was daar destijds geen onderdeel van en stuit op grote bezwaren bij ons. Onduidelijk is ook hoe eerder gemaakte opmerkingen verwerkt zijn in het document.

Gedetailleerde opmerkingen

- Paragraaf 2.3.4 ‘Bestendig beheer en onderhoud’, laatste bullit: Herprofilen is een ruimtelijke ingreep en valt o.i. niet onder de term bestendig beheer en onderhoud. Zie ook definitie Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting in paragraaf 2.3.5:
Ruimtelijke ingrepen omvatten activiteiten, die een functieverandering van de werklocatie tot gevolg hebben. Het bevat ook beheer- en onderhoudsactiviteiten, die niet op reguliere schaal, wijze of frequentie plaatsvinden of die niet in een beheerplan zijn vastgelegd. Het zijn daarnaast activiteiten, die tot gevolg hebben dat rust- of voortplantingsplaatsen en leefgebied van een beschermde soort significant wordt aangetast of permanent verdwijnen op de betreffende locatie. Deze significante aantasting kan soms tijdelijk zijn wanneer geen sprake is van permanent ruimtebeslag.

- Paragraaf 2.3.5 'Ruimtelijk ontwikkeling of inrichting': Het is onduidelijk wat de definitie is van grootschalig onderhoud of kleinschalig onderhoud. Ons inziens valt het schonen / baggeren van wateren in voortplantingstijd van amfibieën en vissen onder grootschalig onderhoud dat negatieve impact heeft op de functionaliteit van het leefgebied. Dus schonen en baggeren in voortplantingstijd kan nooit aan de orde zijn.
- Paragraaf 3.4.1 'Ecologisch onderzoek' Een voldoende dekkend en actueel inzicht in de aanwezigheid van soorten is ons inziens cruciaal. Van veel beschermde soorten is de verspreiding helemaal niet vlak dekkend bekend, dan wel actueel. Een habitatgeschiktheidsbeoordeling is moeilijk wat mogelijk onvolledige verspreidingsbeelden oplevert.
Wat is de definitie van actueel hier? Wat is de definitie van leefgebied (omvang) hier? (Aanvullend) onderzoek naar voorkomen van soorten is daarom in zeer veel gevallen noodzakelijk.
- Paragraaf 3.4.1 'Nalopen voor Grote modderkruiper':
Het in stap 2 genoemde voorbeeld is zeer dubieus en onderschrijven wij niet. Deze graag uit de tekst verwijderen.

Stap 3 impliceert dat bekend moet zijn hoe hoog de dichtheid is. Die informatie is er niet. Bovendien zijn veel populaties klein en kwetsbaar waardoor elk dier op de kant er juist 1 te veel is! Stap 3 onderschrijven we derhalve niet en dient geschrapt te worden.

Hotspots: in de omschrijving van hotspots grote modderkruiper wordt voorbij gegaan aan de verschillende levensstadia van de grote modderkruiper. Bijvoorbeeld de subadulten die niet deelnemen aan de voortplanting houden zich op in diepere delen van wateren.

- Paragraaf 4.2 'Habitatbenadering':
Bij het mogelijk sparen van vegetatie binnen de habitatbenadering dient meegewogen te worden dat in vermeste systemen het sparen van vegetatie tot ongewenste verruiging én verlies van soorten kan leiden.

4e alinea: 'Zo wordt, net als bij de soorgebonden maatregelen, ook voor het uitvoeren van activiteiten onder de habitatbenadering bij voorkeur gekozen voor werken buiten de kwetsbare periode. De term 'bij voorkeur' is veel te generiek en biedt mogelijkheden om hiervan af te wijken. Derhalve de term 'bij voorkeur' hier verwijderen.

- Paragraaf 4.5.1 'Schonen en maaien wateren, incl. oevers en onderhoudspaden':
Handelingen die niet onder deze werkzaamheid vallen: Grootschalig incidenteel of achterstallig onderhoud aan: sloten en kleine watergangen (met bijbehorende oevers en dijken), vaarwegen, kanalen en uiterwaarden. NB. Herprofilering valt o.i. in deze categorie! Graag dat specifiek opnemen.

Algemene maatregelen bij aanwezigheid beschermde soorten: Toevoegen bij stapvoets rijden: zodat dieren zo veel mogelijk kunnen wegluchten *én planten niet onnodig beschadigd worden.*

Aanvulling bij: maaihoogte van minimaal 10 cm *boven de (water)bodem*, ...

Bij schonen is gefaseerd werken essentieel!

Strategieën: Term 'bij voorkeur' verwijderen. Zie eerdere opmerking.

Strategie 1, pagina 39. Voorkomen van verruiging is belangrijk voor flora! Op terrestrische productieve plekken gaan kleinere kruiden achteruit omdat vegetatie meer dan 1 groeiseizoen blijft staan en verruiging optreedt.

Pagina 39, halverwege onder 'Algemeen': Wij onderschrijven **niet** dat het schonen van het doorstroomprofiel jaarrond is toegestaan. Dat gaat ten koste van beschermde soorten, zeker in watergangen die amper een oever hebben en vrijwel volledig uit doorstroomprofiel bestaan.

Pagina 39, onderaan: voor het behoud van soorten kan slootbeheer in de periode 1 maart-15 juli niet aan de orde zijn. Deze paragraaf verwijderen uit de gedragscode. Dit is de kwetsbare voorplantingsperiode. Ook als 50% gespaard wordt, zullen een hoop dieren / larven op de kant belanden. Onduidelijk is welke noodzaak er zou zijn in de kwetsbare periode werkzaamheden uit te voeren. Werkzaamheden kunnen buiten de kwetsbare periode uitgevoerd worden.

Pagina 40, bovenaan: nat profiel van meer dan 4 meter minimaal één snor van 50 cm te worden bespaard. Dat is te weinig! Op een sloot van 4 meter is 50 cm maar 1/8 deel, dus 12,5% blijft staan en rest is kaal. Dat is onacceptabel en groter deel moet bespaard worden! 50% als uitgangspunt.

Pagina 41 onderaan: Juridisch beschermde vissen: dit artikel betekent dus dat overal waar Grote modderkruiper zit, iemand meeloopt om dieren terug te zetten. Dit consequent doorvoeren in de gedragscode, zie oa. Paragraaf 3.4.1 en opmerkingen aldaar!

Pagina 45 onderaan: Voor alle soorten wordt gesproken over een voorkeursperiode. Ons inziens is er geen andere optie! Werken in kwetsbare periodes van soorten heeft disproportioneel negatief effect op de instandhouding van deze soorten. Onduidelijk is wanneer en waarom werken in de kwetsbare periode nodig zou zijn.

Pagina 46 bovenaan: voor soorten als heikikker, kamsalamander en rugstreppad de voortplantingsperiode van maart t/m september hanteren. Het voortplantingsseizoen van kamsalamander begint veel eerder dan april en van rugstreppad loop langer door dan augustus.

Pagina 46 halverwege: Schrappen Optie 2! Hier staat dat midden in het voortplantingsseizoen van amfibieën 50% van het leefgebied aangetast mag worden. Dat is volstrekt in tegenspraak tot gunstige staat van instandhouding van soorten.

Pagina 46 onderaan: vuursalamander, vroedmeesterpad, knoflookpad: voor deze zeer zeldzame soortenen....

Pagina 47 halverwege: Juridisch beschermde vissen: De **G**rote modderkruiper komt voor in watersystemen met moerasachtige situaties en ondergelopen laagtes: Aanvullen: Dit is de ideale situatie, maar het gros van de Grote modderkruipers zit tegenwoordig in poldersloten.

Pagina 47 halverwege: Alle soorten: Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de voortplantingsperiode. Juist! Dit consequent doorvoeren in de gehele gedragscode, zie ook eerdere opmerkingen.

Laatste bullit onder deze paragraaf: Meegekomen vissen worden direct teruggeplaatst in het water. Juist! Dit impliceert dus nalopen bij alle werkzaamheden! Dat als zodanig opnemen. Zie ook eerdere opmerkingen.

- Paragraaf 4.5.2 Maaien van bermen, dijken en gazons: pagina 59: NB. Alleen werkzaamheden uitvoeren buiten de actieve periode van de soort! Dus niet enkel voorkeursoptie.

NB optie 2: Geheel laten vervallen. Want wat is de definitie van een aantoonbare noodzaak? De werkzaamheden uitvoeren buiten de actieve periode!

Hoe worden aanwezige voortplantingsplaatsen gemarkeerd en niet bewerkt in geval van amfibieën en reptielen? Alleen broeihopen zijn redelijk duidelijk herkenbaar. Dus niet na te leven.

- Paragraaf 4.5.3 Baggeren van wateren (onderhoud): Pagina 62 onderaan: Bij voorkeur weglaten. Uitgangspunt is werken buiten de kwetsbare periode. Zie eerdere opmerkingen.

Pagina 63, baggeren watergangen: Waarom moet er jaarrond gebaggerd worden? Baggeren in de voortplantingsperiode van amfibieën en vissen is uit den boze. Dit aldus aanpassen. Zie eerdere opmerkingen.

Pagina 64, Juridisch beschermde vissen: Meegekomen vissen worden direct teruggeplaatst in het water. Juist! Dit betekent dus dat iemand meeloopt bij werkzaamheden. Als zodanig in gehele gedragscode verwerken. Zie eerdere opmerkingen.

Pagina 64, Grote modderkruiper: in hotspots nalopen. Nee, niet enkel in hotspots nalopen!. Altijd nalopen, zie eerdere opmerkingen. Dit consequent in hele gedragscode doorvoeren. Daarbij komt dat hotspot benadering gebaseerd is op dichtheidsbepalingen die er niet zijn. Zie eerdere opmerking.

Pagina 68 bovenaan: Alle soorten: geen werkzaamheden uitvoeren in kwetsbare periode: Juist! Niet enkel als voorkeursoptie maar altijd!

D voortplantingsperiode heikikker, kamsalamander en rugstreeppad aanpassen naar maart t/m september. Zie eerdere opmerking.

Pagina 68 onderaan: Idem eerdere opmerking: Grote modderkruiper zit idealiter in watersystemen met moerasachtige situaties en ondergelopen laagtes. In de praktijk zit een groot deel van de dieren in poldersloten.

Pagina 69 bovenaan: Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd in de voortplantingsperiode. Juist! Dit in gehele gedragscode doorvoeren, zie eerdere opmerkingen.

Pagina 69 halverwege: Meegekomen vissen worden direct teruggeplaatst in het water. Hiervoor dient iemand beschikbaar te zijn tijdens de werkzaamheden. Juist! Consequent in hele gedragscode doorvoeren. Ten overvloede: dit toepassen bij alle plekken met Grote Modderkruiper.

Tot zover onze reactie. Wij gaan ervan uit dat onze opmerkingen worden verwerkt in de gedragscode. Voor nadere vragen, uitleg of duiding van de opmerkingen kunt u contact opnemen met Karin Akkers, k.akkers@ravon.nl.

Hoogachtend,

Karin Akkers
Directeur RAVON, FLORON en Paddenstoelenonderzoek Nederland